

ПОЈЕДНОСТАВЉЕНИ ЦАРИНСКИ ПОСТУПЦИ „КУЋНОГ ЦАРИЊЕЊА“

Аутор: Борислав Инјац

Глобализација тржишта је довела до беспопштедне тржишне утакмице у којој привредни субјекти више нису у могућности да свој удео у националном тржишту штите разним царинским и нецаринским баријерама.

Да би се у оваквим условима пословања стекла предност у односу на конкуренцију изузетно је битно да се у врло кратком року омогући отпрема робе у иностранство или допрема робе из иностранства. Већа брзина отпреме или допреме робе омогућава пословање без залиха или са изузетно малим залихама робе, чиме се снижава износ потребног обртног капитала. Ствара се могућност за бољу и јефтинију организацију производње, увођење сменског рада и специјализацију производње, а уколико се ради о трговачкој делатности повећава се способност предузећа да брзом доставом робе боље удовољи потребама купца.

Класични (редовни) царински поступци не омогућавају привредним субјектима брз промет робе нити могућност да унапред знају колико ће трајати царински поступак.

У редовном извозном царинском поступку, уколико се роба отпрема коришћењем друског саобраћаја, извозник је у обавези да превозно средство у којем је роба допреми до царинског терминала организационе јединице Управе царина која је надлежна да спроведе извозни царински поступак. Коришћење терминала се плаћа (у просеку 10-20 € у динарској противвредности по камиону), а извозни поступак започиње тек када извозник или његов заступник (шпедитер) царинском органу поднесе папирни примерак Јединствене царинске декларације. Декларације се обрађују по реду подношења почевши од оне која је најраније поднета, па извозник не зна време када ће поступак бити окончан. Декларације се могу поднети само у току радног времена поступајућег царинског органа при чему царинске испоставе имају дванаесточасовно радно време, од понедељка до суботе, а царински реферати осмочасовно радно време, од понедељка до петка. Ван наведеног радног времена и празником није могуће обавити извозно царињење. Ово ставља у изузетно неповољан положај извознике који своју робу достављају по систему „just in time“ или се од њих тражи испорука у одређеним временским интервалима (нпр. сваких 6 или 8 сати или уколико имају сменски организовану производњу).

Редовни увозни царински поступак се одвија по сличним правилима. Камион се са граничног прелаза упућује на царински терминал, а царински поступак подразумева чекање два реда, први да се изврши потврда пријема робе, а други да се одобри неко друго царински дозвољено поступање с робом (складиштење, стављање робе у слободан промет, привремени увоз, активно оплеменеивање и др.). Ни у овом случају није могуће предвидети колико ће дуго трајати царински поступак.

Најгори сценарио за извознике или увознике је да услед непредвиђених околности царински поступак не буде окончан последњег радног дана у недељи услед чега роба читав викенд остаје заробљена на возилу. Трошкови ауто дана, прекорачење рокова доставе робе који доводе до наплате уговорних „пенала“, заустављање производње због недостатка репроматеријала су само неке од последица дугог трајања царинског поступка.

Поједностављени царински поступци „кућног царинења“ уклањају потребу да возило с робом долази на царински терминал, гарантују да ће царински поступак трајати 30 минута уколико царински службеници не врше за странку видљиву контролу и омогућавају да се извозни и увозни царински поступци спроводе и мимо редовног радног времена царинарнице.

При извозном „кућном царинењу“, тз. **Поједностављеном извозном поступку у простору пошиљаоца**, возило на којем је роба се паркира на унапред утврђено место у оквиру круга фабрике или магацина. Јединствена царинска декларација се електронским путем шаље царинском органу и након 30 минута од њеног пријема, поступајућа царинарница шаље e-mail одговор у виду електронски потписане и нумерисане Јединствене царинске декларације. По пријему одговора, извозник штампа декларацију и уручује потребну документацију возачу који робу вози до граничног прелаза одакле иста иступа са територије Републике Србије. Након што роба буде отпремљена, у року одређеном од стране царинарнице (обично 7 до 15 дана од тренутка царинења) извозник је у обавези да царинарници достави сву извозну документацију на оверу.

Уколико царински службеници одлуче да изврше физички преглед робе или преглед документације поступак ће трајати дужи од наведеног времена али статистика показује да се оваква за извозника видљива контрола врши само у око 1% случајева.

Приликом извоза робе преференцијално порекло робе се декларише изјавом на фактури или изјавом овлашћеног извозника на фактури чиме се уклања потреба за издавањем сертификата о пореклу робе ЕУР.1 или ЕУРО-МЕД.

При увозном „кућном царинењу“, тз. **Поједностављеном увозном поступку у простору примаоца**, возило на којем је роба се са граничног прелаза директно упућује на унапред утврђено место у оквиру круга фабрике или магацина. Увозник или његов заступник Јединствену царинску декларацију царинском органу шаље електронским путем и након 30 минута од њеног пријема царинарница шаље e-mail одговор који се састоји од електронски потписане и нумерисане Јединствене царинске декларације и евентуално „царинског рачуна“. Увозник штампа достављену документацију, истовара робу и користи је у складу са одобреним царинским поступком. Обавеза плаћања рачуна настаје од тренутка добијања електронске поруке од царинарнице и царински дуг се мора измирити у року од 8 дана. Након завршетка поступка увозног царинења, а у року који одреди царинарница (обично 7 до 15 дана од тренутка царинења) увозник је у обавези да царинарници достави сву увозну документацију на оверу.

Статистика показује да се за увозника видљива контрола врши у око 5% случајева док у осталим случајевима царински поступак траје предвиђених 30 минута.

Извозни и увозни царински поступци се уз одобрење царинарнице могу спроводити по систему 24/7/365, тј. сваког дана у години без обзира на радно време царинарнице чиме се омогућава континуирана отпрема и допрема робе. Наведеним се омогућава пословање без стварања залиха робе, остварује се уштеда на име ауто дана односно повећава се искоришћеност ангажованих материјалних и људских ресурса.

Тиме што возила с робом не морају да одлазе на царински терминал не само да се штеди на трошковима терминала већ се и смањују трошкови на име потрошње горива, а роба се брже испоручује примаоцу. Како роба иде директно на одредиште, нема непотребне вожње теретних возила кроз насељена места чиме се избегавају евентуалне саобраћајне несреће које могу изазвати губитак људских живота, материјалну штету, еколошки инцидент и имати погубан утицај на имиџ извозника/увозника посебно уколико исти послују као друштвено одговорне компаније.

Правни основ

Члан 101. став 1. тачка 3. **Царинског закона ("Сл. гласник РС", бр. 18/2010 и 111/2012)** предвиђа да царински орган, у случајевима и на начин које пропише Влада, ради поједностављења поступка, одобрава да се роба стави у одређени поступак на основу књиговодствене исправе, и тада може да ослободи декларанта обавезе допремања робе.

Поједностављено декларисање на основу књиговодствене исправе представља правни основ за спровођење Поједностављеног извозног поступка у простору пошиљаоца и Поједностављеног увозног поступка у простору примаоца.

У овим поступцима Јединствена царинска декларација која се подноси електронским путем представља књиговодствену исправу (поједностављену декларацију).

Чланом 102. Царинског закона је предвиђено да уколико се декларација подноси електронском разменом података, царински орган може одобрити да се уз декларацију не подносе исправе из члана 87. став 2. Царинског закона, с тим да су те исправе доступне царинском органу.

Чланом 101. Царинског закона је прописано и да је декларант (извозник или увозник) дужан да, у року који одреди царински орган, поднесе допунску декларацију која може бити општа, периодична или збирна. У поступцима „кућног царињења“ допунска декларација је одштампани примерак Јединствене царинске декларације коју је царинарница електронски проследила декларанту. Допунска декларација и поједностављена декларација чине целину на коју се примењују прописи који важе на дан прихватања поједностављене декларације.

Прихватање поједностављене декларације има исто правно дејство као и прихватање декларације у редовном царинском поступку.

Одредбама чланова 201.-245. **Уредбе о царински дозвољеном поступању с робом ("Сл. гласник РС", бр. 93/2010 и 63/2013)** омогућено је да царински орган изда одобрење за декларисање на основу књиговодствених исправа лицу које захтева да се **стављање робе у одговарајући царински поступак изврши без обавезе допремања робе царинарници, у просторијама тог лица или на другим местима које одобри царински орган**, под условом да то лице поднесе писмени захтев који садржи све податке потребне за давање одобрења.

Услови и критеријуми за издавање одобрења

Захтеви за одобравање Поједностављеног извозног поступка у простору пошиљаоца и Поједностављеног увозног поступка у простору примаоца су самостални захтеви и може се поднети и само један од њих.

Захтев за одобравање неког од поступака „кућног царињења“ може да се поднесе у писменом или електронском облику на прописаном обрасцу:

1) царинском органу на чијем подручју се води главна књиговодствена евиденција подносиоца захтева у вези са царинским поступцима и где се обавља бар један део операција (активности) које треба да буду обухваћене одобрењем, или

2) царинском органу у којем је, применом информационе технологије и компјутерских мрежа, кроз компјутерски систем подносиоца захтева, могућ приступ главној књиговодственој евиденцији подносиоца захтева у вези са царинским поступцима и где се организују пословне активности подносиоца захтева и бар један део операција (активности) које треба да буду обухваћене одобрењем.

Под главном књиговодственом евиденцијом се подразумева евиденција и документација која омогућава царинском органу да провери и прати испуњеност услова и критеријума који су предвиђени за добијање одобрења.

Царински орган неће прихватити захтев ако исти није поднет на прописаном обрасцу надлежном царинском органу, ако је подносилац захтева био осуђен за кривично дело које је у вези са његовом економском активношћу као и у случају ако се у време подношења захтева над подносиоцем захтева спроводи стечајни поступак.

Одобрење за поступак „кућног царинења“ издаје се уколико су испуњени следећи услови и критеријуми:

1) да се ликвидност подносиоца захтева може доказати за претходне три године.

2) да подносилац захтева, одговорно лице у привредном субјекту подносиоцу захтева или лица која врше контролу над његовим управљањем или одговорно лице за царинска питања у привредном субјекту подносиоцу захтева, у последње три године пре подношења захтева, нису правноснажно оглашени одговорним за озбиљан или поновљен прекршај царинских прописа.

Ако од оснивања подносиоца захтева нису протекле три године, царински орган испуњеност ових критеријума процењује на основу евиденција и података којима располаже.

3) да подносилац захтева има задовољавајући систем вођења пословне и по потреби евиденције о превозу робе. Ово доказује тиме што:

- води књиговодствену евиденцију у складу са опште прихваћеним рачуноводственим стандардима који олакшавају царинску контролу засновану на правилима ревизије,

- омогућава царинском органу физички или електронски приступ својој царинској и ако је то могуће евиденцији о превозу,

- има одвојене логистичке системе за домаћу и страну робу,

- има административну организацију која одговара врсти и обиму пословања и која је погодна за управљање прометом робе и има унутрашњу контролу која омогућава откривање незаконитих или непрописних трансакција,

- има, када је то потребно, задовољавајућу процедуру за регулисање дозвола и одобрења у вези са мерама трговинске политике или у вези са трговином пољопривредним производима,

- уредно архивира евиденцију и податке и поседује заштиту од губитка података,

- запосленима указује на потребу обавештавања царинских органа о потешкоћама са којима се суочавају и обавештава царинске органе о таквим случајевима,

- има одговарајуће информационо-технолошке сигурносне мере за заштиту информационог система од неовлашћеног коришћења и документације.

Суспензија и укидање одобрења за поступак „кућног царинења“

Надлежни царински орган може да суспендује одобрење када открије неусаглашеност са условима и критеријумима чије је испуњење неопходно за издавање одобрења односно када има довољно разлога да верује да је била извршена радња због које може да се покрене кривични поступак и која је повезана са кршењем царинских прописа од стране подносиоца захтева или одговорних лица у привредном субјекту подносиоцу захтева.

Носилац одобрења има право да у року од 30 календарских дана од дана када је обавештен, предузме све неопходне мере за отклањање уочених недостатака и да изнесе свој став о наведеном.

Ако носилац одобрења, у року од 30 дана, не отклони предочене недостатке, надлежни царински орган обавештава носиоца одобрења да се одобрење за поступак „кућног царинења“ суспендује на период од 30 календарских дана и омогућава му да предузме одговарајуће мере за отклањање недостатака.

У случајевима када има довољно разлога да верује да је била извршена радња због које може да се покрене кривични поступак и која је повезана са кршењем царинских прописа, надлежни царински орган суспендује одобрење до окончања судског поступка.

Суспензија одобрења не утиче на царинске поступке који су започети пре суспензије и још нису окончани.

Када носилац одобрења предузме потребне мере надлежни царински орган повлачи суспензију и о томе обавештава носиоца одобрења. Суспензија може да се повуче и пре истека рока од 30 календарских дана односно до рока до којег је суспензија продужена.

Ако је привремено у немогућности да испуни неки од услова и критеријума за одобрење за поступак „кућног царинења“, носилац одобрења може од царинског органа да захтева суспензију одобрења. Тада носилац одобрења о томе обавештава надлежни царински орган уз навођење датума када ће поново бити у могућности да испуни услове и критеријуме и наводи све мере које планира да предузме и рокове поступања.

Ако носилац одобрења не отклони недостатке у року који је навео у свом обавештењу, надлежни царински орган може да одобри продужење рока за разуман период, под условом да је носилац одобрења поступао у "доброј вери".

Надлежни царински орган, не искључујући примену члана 15. Царинског закона и члана 5. Уредбе о царински дозвољеном поступању с робом, може да укине одобрење за поступак „кућног царинења“ у случајевима:

1) када носилац одобрења у периоду суспензије не предузме мере за отклањање установљених недостатака;

2) када је носилац одобрења, подносилац захтева или одговорно лице у привредном субјекту подносиоцу захтева озбиљно или учестало кршио царинске прописе и за то правноснажно оглашен одговорним. Надлежни царински орган може да одлучи да не укине одобрење ако, имајући у виду број или обим царинских поступака носиоца одобрења, сматра да су прекршаји занемарљиви и да не доводе у питање "добру веру" носиоца одобрења;

3) када то захтева носилац одобрења.